

Naar een nieuw evenwicht

Gepubliceerd op 9 juni 2020 @LinkedIn door Jaap Peters en Harold Janssen.

Het jaar 2008 was een scharnierpunt in de geschiedenis - sindsdien leven we in blesuretijd. Een gevaarlijke faseovergang. Corona vertraagde even de tijd. Maar nu verder. Wij leggen graag de loper uit voor alle verlangens en verwachtingen die er leven, door de Rijnlandse weg weer op te pakken. Lees hier hoe we dat zien.

Nee, het is geen fraai gezicht, het instorten van een wereldorde. Rauwe rellen in de straten, provocerend optreden van het gezag en de hoogste in rang als ordinaire belangenbehartiger die overal olie op vuurtjes gooit die de aandacht kunnen afleiden van zijn falen. Amerika, het land dat zovelen zo lang geïnspireerd heeft, is niet meer. Of hooguit hier en daar. Een nietig virus geeft het laatste zetje. Of anders een volgende gebeurtenis. Het is niet anders.

Of dacht u dat alles weer bij het oude komt? Dat een dolgedraaide ordening eindeloos doorgaat met doldraaien? En dat uw organisatie en de manier waarop u uw werk doet ongemoeid blijft? Er zijn best wel mensen die dat hopen. Maar of ze het ook geloven? Hun gelijk begint wat schril te klinken.

Wat ervoor in de plaats komt? De beschouwingen zijn niet van de lucht. Het einde van het neoliberalisme! Het kapitalisme is over en uit! We gaan toch zeker niet meer elke dag in die wezenloze files staan...! De mensen in de cruciale beroepen moeten meer verdienen dan hun managers! Vooruit naar de betekenis-economie! De leraar bepaalt zelf wel waar-ie les in geeft!

De beschouwingen gaan alle kanten uit. Het enige dat ze wellicht gemeen hebben is hun heb-ik-altijd-wel-gezegd gehalte. Ook dat is onderdeel van fundamentele verandering; op het moment dat de oude ordening hapert, gaan de eersten op zoek naar een nieuwe. Zij zijn ook de eersten die elementen van wat zich aandient ontwaren. De kans dat één van hun profetieën uitkomt is echter verwaarloosbaar klein. Maar samen zijn ze de vernieuwing. Wel degelijk.

Ook wij hebben zo ons gelijk te halen. De Anglo-Amerikaanse ordening is een doodlopende straat, zowel sociaal als economisch, en verwoest zowel de samenleving als de planeet. Klinkt knap profetisch, niet? We hebben toen de Muur viel de verkeerde afslag genomen en hadden beter kunnen voortgaan op de Europese weg. Ook onze organisaties zijn daarbij veel beter af, zo betoogden we. En gingen aan de slag om organisaties mooier te maken. En zowaar: waar dat wilde gebeuren gebeurde dat. Zie je wel...

Er is natuurlijk een verschil tussen noodzaak, verwachting en verlangen. Veel profetieën worden ingegeven door dat laatste. Een betere, rechtvaardigere, vreedzame wereld. Geef ze eens ongelijk. Anderen wijzen erop dat we toch zo niet kunnen doorgaan met het verwoesten van onze planeet en, willen we niet met z'n allen tot een droevig einde komen, veranderingen bittere noodzaak zijn. Kunnen we het ook mee eens zijn, verandering komt er sowieso, of we als mensen daar nu het initiatief in nemen of niet. Dat laatste bepaalt overigens wel voor een deel de uitkomst.

Ooit zaagde iemand de laatste boom om op Paaseiland, zo kun je daar tegenin brengen. Die daad markeerde het einde van een bloeiende beschaving. Iemand hamsterde medio maart de laatste rol toiletpapier. We hebben geen beste reputatie, wat dat betreft.

Onze bijdrage is een andere. We hebben een ordening in de aanbidding, waarin die gevoelens van noodzaak en verlangens een plek kunnen vinden. Die hebben we niet bedacht. Die hebben we hooguit herontdekt. Die lag daar gewoon te wachten in ons collectieve geheugen en in tal van geschriften van weldenkende mensen die er verslag van hebben gedaan. Hij luistert naar verschillende namen.

Een vooraanstaand Frans econoom noemde hem naar de plek waar-ie hem aantrof: Rhenan. Wat je in het Nederlands vertaalt als Rijnlands. Hij had ook gevoel voor timing; hij publiceerde zijn boek rond de val van de Muur. Communisme verloren, kapitalisme gewonnen? Nee, zeker niet. Er is nog een ander soort kapitalisme, sociaal vitaler en economisch duurzamer.

Maar zo is het niet gegaan. Al snel kwamen ook hier de Paarse kabinetten die alle collectieve goederen naar de markt kieperden. Het nieuwe geloof wilde namelijk dat dit beter was. Alsof alle zoogdieren koeien zijn, werden alle organisaties voortaan gemanaged. Zelfs het land. En wij, op onze beurt, genoten van alle dollars en boekten vijf vliegreizen per jaar om elders ons geluk te vinden.

In de Rijnlanden was het intussen ten tijde van de Muur ook niet ideaal. Het Rijnlandse leerstuk is geen utopie. En we zullen ook niet weten wat er zou zijn gebeurd als we toen de Rijnlandse weg in waren geslagen en de rest van de wereld daarin mee hadden kunnen nemen. Noch kunnen we terug naar het moment dat de trein ontspoorde.

Maar dat het met het overnemen van de Anglo-Amerikaanse ordening een doodlopende dollemansrit zou worden was voorzien. Dat het Rijnlands kapitalisme op alle fronten superieur was aan zijn Angelsaksische tegenhanger is tot in den treure beschreven. De coronacrisis heeft laten zien dat er te veel zinloze rijkdom en te veel zinloze armoede is en dat we er **samen** uit moeten zien te komen. Die aan de goede kant van de streep willen best wat minder gehaast leven ruilen voor wat minder euro's. Intern wat meer in balans zijn vinden we ook fijner op de plek waar we wonen en op de plek waar we werken. En dat is precies waar het in het Rijnlands om gaat: balans.

Balans tussen de plurale, publieke en private sector. Balans tussen cruciale en niet zo cruciale beroepen. Balans tussen arm en rijk. Balans tussen vertrouwen en toezicht. Balans tussen Aarde en mens. Balans in de verhoudingen tussen mensen. En dus balans in de mensen zelf.

We laten de utopisten graag hun utopieën. Volgaarne. Dat soort denkbeelden zijn erg nodig. Wij leggen graag de looper voor hen uit. Dat doen we door de Rijnlandse weg weer op te pakken. Dat zal nog een hele klus worden. Maar in principe is alles er al, uitgedacht en getest in de praktijk. Nu de inhaalslag nog.

Er is geen ontkomen aan. Amerika heeft zich teruggetrokken. Europa staat er alleen voor. En dus moet ook Europa zijn interne balans weer weten te vinden. En ja, de ene ordening doet het beter dan de andere. Zeker als je zelf de criteria mag verzinnen. Maar dat is op geen enkele manier reden om je superieur te voelen. Dat is iets wat we de wereld te bieden hebben. Een wereld op zoek naar een nieuw evenwicht, ... een nieuw normaal.

4 juni 2020,
Harold en Jaap (DeLimes)